

7. Бюджетний кодекс України від 24.12.2010 // Редакція від 01.01.23. // Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2010, № 50, / № 50-51, стор. 1778, ст.572. // <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2456-17#Text>

8. Зарплати військовим у 2024 році: все, що потрібно знати. URL: <https://finance.ua/ua/goodtoknow/zarplaty-vijskovyh-202311>.

9. Про внесення змін до Закону України "Про соціальний і правовий захист військовослужбовців та членів їх сімей" щодо призначення і виплати одноразової грошової допомоги № 2489-IX від 29.07.2022 р. // Офіційний вісник України від 02.09.2022р., № 68.

Отримано 09.05.2024

УДК 351.74:343.98(477)

ПЕКАРСЬКИЙ Сергій Петрович,

кандидат юридичних наук, доцент,

доцент кафедри оперативно-розшукової діяльності

та інформаційної безпеки факультету № 3

Донецького державного університету внутрішніх справ;

 <https://orcid.org/0000-0003-0538-0391>

ПРАКТИЧНІ АСПЕКТИ ФАХОВОЇ ПІДГОТОВКИ ПОЛІЦЕЙСЬКИХ ДЛЯ ПІДРОЗДІЛІВ КРИМІНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ

На підставі чинних законодавчих та нормативно-правових актів автором проведено аналіз практичних аспектів фахової підготовки поліцейських для підрозділів кримінальної поліції Національної поліції України. На підставі дворічного досвіду діяльності підрозділів кримінальної поліції у складі сил безпеки і оборони надано авторське бачення підготовки здобувачів та здобувачок вищої освіти у закладах вищої освіти зі специфічними умовами навчання та первинної професійної підготовки здобувачів та здобувачок вищої освіти у закладах вищої освіти зі специфічними умовами навчання. З метою удосконалення фахової підготовки майбутніх оперуповноважених кримінальної поліції запропоновано розробити Типову освітньо-професійну програму «Правоохоронна діяльність (поліцейські)» першого бакалаврського рівня вищої освіти за спеціальністю 262 «Правоохоронна діяльність» за спеціалізацією «кримінальна поліція». На підставі Державного освітнього стандарту з професії «Поліцейський (за спеціалізаціями)», який затверджений наказом Міністерства освіти та науки України від 08.03.2024 № 299 констатована доцільність визначення особливостей та порядку первинної професійної підготовки курсантів закладів вищої освіти зі специфічними умовами навчання, які здобувають перший (бакалаврський) рівень вищої освіти.

Ключові слова: фахова підготовка, кримінальна поліція, оперативно-розшукова діяльність.

Чинна стаття 72 Закону України «Про Національну поліцію» від 2 липня 2015 року № 580-VIII регламентує професійне навчання поліцейських. Безпосередньо система професійного навчання поліцейських складається з:

- 1) первинної професійної підготовки;
- 2) підготовки у вищих навчальних закладах із специфічними умовами навчання;
- 3) післядипломної освіти;
- 4) службової підготовки – систем і заходів, спрямованих на закріплення та оновлення необхідних знань, умінь та навичок працівника поліції з урахуванням оперативної обстановки, специфіки та профілю його оперативно-службової діяльності [1, ст. 72].

До предмету нашого дослідження відноситься:

- підготовка здобувачів та здобувачок вищої освіти у закладах вищої освіти зі специфічними умовами навчання;
- первинна професійна підготовка здобувачів та здобувачок вищої освіти у закладах вищої освіти зі специфічними умовами навчання.

В умовах правового режиму воєнного стану фахова підготовка фахівців для підрозділів кримінальної поліції Національної поліції України відбувається в закладах вищої освіти зі специфічними умовами навчання, які входять до сфери управління Міністерства внутрішніх справ. Залучення працівників підрозділів кримінальної поліції Національної поліції до виконання службових повноважень у складі сил безпеки та оборони України дозволяє зазначити нам дефініцію про необхідність внесення змін і доповнень в освітні професійні програми для першого (бакалаврського) рівня вищої освіти, які розроблені за освітнім стандартом спеціальності 262 «Правоохоронна діяльність».

Це обумовлено внесенням змін у чинне законодавство та безпосереднє залучення працівників кримінальної поліції до планування та проведення безпекових та стабілізаційних заходів. Окрім того дворічний досвід виявлення та документування тяжких та особливо тяжких злочинів, пов'язаних з повномасштабною агресією російської федерації проти України, працівниками кримінальної поліції потребує вивчення та узагальнення. Злочинні дії колаборантів, воєнні злочини представників країни-агресора, прояви геноциду в сучасних реаліях визначили пріоритетність фахової підготовки майбутніх оперуповноважених кримінальної поліції, в якій окрім протидії загальнокримінальній злочинності повинні бути визначенні компетентності поліцейських щодо забезпечення національної безпеки України.

Відповідно до положень статті 5 Закону України «Про вищу освіту» від 1 липня 2014 року № 1556-VII перший (бакалаврський) рівень вищої освіти передбачає набуття здобувачами вищої освіти здатності до розв'язування складних спеціалізованих задач у певній галузі професійної діяльності [2, ст. 5]. До таких спеціалізованих задач у підготовці та подальшій діяльності співробітників підрозділів кримінальної поліції відноситься впровадження системи гласних і негласних пошукових та контррозвідувальних заходів, що здійснюються із застосуванням оперативних та оперативно-технічних засобів з метою виконання завдань оперативно-розшукової діяльності. Законом України «Про оперативно-розшукову діяльність» від 18 лютого 1992 року № 2135-XII завданнями оперативно-розшукової діяльності визначено пошук і фіксація фактичних даних про протиправні діяння окремих осіб та груп, відповідальність за які передбачена Кримінальним кодексом України, розвідувально-підривну діяльність спеціальних служб іноземних держав та організацій з метою припинення правопорушень та в інтересах кримінального судочинства, а також отримання інформації в інтересах безпеки громадян, суспільства і держави [3, ст. 1]. Окрім того, необхідно зазначити те, що складність спеціалізованих задач при оперативно-розшуковій діяльності передбачає необхідність роботи з матеріальними носіями секретної чи службової інформації. При цьому загальновизначеною аксіомою є необхідність забезпечення охорони державної таємниці з метою запобігання розголошенню секретної інформації та втратам її матеріальних носіїв [4]. Виробка майбутнім оперуповноваженим кримінальної поліції практичних умінь та навичок щодо складання документів за результатами здійснення оперативно-розшукових заходів, негласних слідчих (розшукових) дій, проведення спеціальних оперативно-тактичних операцій вимагає дотримання умов службового та секретного діловодства. Законодавство України чітко визначило підстави допуску та доступу осіб до державної таємниці чи службової інформації, а також види та підстави види юридичної відповідальності за порушення законодавства про державну таємницю [4].

Зазначена нами констатація охорони державної таємниці реалізується через здобуття теоретичних знань і виробку необхідних практичних умінь та навичок під час вивчення освітньої компоненти «Режим секретності». Тобто вилучення з освітньо-професійних програм освітньої компоненти «Режим секретності» не сприятиме формуванню компетентностей щодо охорони державної таємниці чи службової інформації. А в умовах намагань спецслужб країни-агресора отримати з будь-яких джерел доступ до матеріальних носіїв секретної інформації, розголошення державної таємниці призведе до негативних наслідків та завдасть шкоди національній безпеці України.

На підставі Стандарту вищої освіти за спеціальністю 262 «Правоохоронна діяльність» для першого (бакалаврського) рівня вищої освіти, який затверджений наказом Міністерства освіти і науки України від 30.04.2020 р. № 578 [5] закладами вищої освіти зі специфічними умовами навчання розробляються освітньо-професійні програми за першим (бакалаврським)

рівнем вищої освіти підготовки фахівців освітнього ступеня бакалавра в галузі знань 26 «Цивільна безпека» за спеціальності 262 «Правоохоронна діяльність (поліцейські)», які містять обов'язкові та вибіркові компоненти, які передбачають вивчення загальної та особливої частини оперативно-розшукової діяльності, а також дисциплін спеціалізації.

З метою виробки єдиного підходу з підготовки фахівців для підрозділів кримінальної поліції Національної поліції України пропонуємо:

1. З урахуванням законодавчого та нормативно-правового забезпечення, практичного досвіду діяльності підрозділів кримінальної поліції в умовах правового режиму воєнного стану розробити Типову освітньо-професійну програму «Правоохоронна діяльність (поліцейські)» першого бакалаврського рівня вищої освіти за спеціальністю 262 «Правоохоронна діяльність» за спеціалізацією «кримінальна поліція» де визначити: обов'язкові компоненти, вибіркові компоненти, послідовність вивчення освітніх компонентів в структурно-логічній схемі ОПП;

2. Атестаційні екзамени проводити з урахуванням циклу дисциплін оперативно-розшукової діяльності, які передбачають оволодіння теоретичними знаннями та практичними вміннями та навичками роботи з матеріальними носіями секретної чи службової інформації;

3. З урахуванням військової складової в освітньо-професійній програмі за спеціалізацією «кримінальна поліція» передбачити освітні компоненти «Основи топографії для працівників правоохоронних органів» та «Військово-інженерна підготовка»;

4. В освітньому компоненті «Спеціальна фізична підготовка» передбачити доцільність оволодіння військово-прикладними видами спорту;

5. Для циклу практично-орієнтованих дисциплін передбачити обов'язковість проведення поліцейських квестів з використанням симулятивних засобів навчання.

Реалізація визначених пропозицій щодо Типової освітньо-професійної програми «Правоохоронна діяльність (поліцейські)» першого бакалаврського рівня вищої освіти за спеціальністю 262 «Правоохоронна діяльність» за спеціалізацією «кримінальна поліція» стане основою для розробки освітньо-професійних програм за напрямками діяльності територіальних та міжрегіональних підрозділів кримінальної поліції Національної поліції України.

Окрім, розгляду особливостей фахової підготовки здобувачів та здобувачок вищої освіти – майбутніх оперуповноважених, вважаємо за доцільне зупинитися на необхідності паралельно, курсантам першого курсу проходити і первинну професійну підготовку. На нашу думку в первинній професійній підготовці поліцейських для підрозділів кримінальної поліції виникла потреба впорядкувати освітні компоненти з урахуванням вимог статті 73 Закону України «Про Національну поліцію» від 2 липня 2015 року № 580-VIII [1], Закону України «Про професійну (професійно-технічну) освіту» від 10 лютого 1998 року № 103/98-ВР [6], Положення про організацію первинної професійної підготовки поліцейських, яких вперше прийнято на службу в поліції, яке затверджено наказом МВС України від 16.02.2016 № 105 [7] та правовим режимом воєнного стану.

Наказом МВС України від 25.12.2015 № 1631 затверджений Типовий порядок проведення конкурсу на службу до поліції та/або зайняття вакантної посади [8]. Типовий порядок визначає необхідність добору осіб, здатних професійно виконувати повноваження поліції та посадові обов'язки за відповідною вакантною посадою. Посада оперуповноваженого кримінальної поліції відносяться до посад середнього складу поліції і тому має вимоги та критерії до кандидатів для призначення на посаду оперуповноваженого. Курсанти під час навчання в закладі вищої освіти зі специфічними умовами навчання, за посадою, відносяться до молодшого складу поліції. Тобто посада курсанта не відповідає критеріями, які необхідні для призначення на посади оперуповноваженого кримінальної поліції. На нашу думку постала необхідність врегулювати практичні особливості фахової первинної професійної підготовки поліцейських для курсантів.

Саме тому, з урахуванням практичного досвіду діяльності підрозділів кримінальної поліції в умовах правового режиму воєнного стану пропонуємо внести зміни в перелік освітніх компонент та розробити відповідні навчальні комплекси. Натепер потребує урегулювання питання щодо освітніх компонент, якісне вивчення яких потребує наявності у курсантів першого курсу допуску до державної таємниці. З цією метою пропонуємо, на підставі Державного освітнього стандарту з професії «Поліцейський (за спеціалізаціями)», який затверджений наказом

Міністерства освіти та науки України від 08.03.2024 № 299 [9] визначити особливості та порядки первинної професійної підготовки курсантів закладів вищої освіти зі специфічними умовами навчання, які є здобувачами першого (бакалаврського) рівня вищої освіти. З метою усунення плутанини та дублювання освітніх компонент, визначення єдиного підходу, який ґрунтується на нормах чинних законодавчих та нормативно-правових актах вважаємо за доцільне проходження курсантами першого курсу первинної професійної підготовки як для молодшого складу поліції.

Отже, запропонований нами системний підхід щодо удосконалення якісної підготовки працівників для підрозділів кримінальної поліції в умовах правового режиму воєнного стану потребує дискусійного обговорення. Висловлені в цьому дослідженні пропозиції щодо практичних аспектів фахової підготовки поліцейських для підрозділів кримінальної поліції охоплюють підготовку здобувачів та здобувачок вищої освіти у закладах вищої освіти зі специфічними умовами навчання, а також первинну професійну підготовку здобувачів та здобувачок вищої освіти у закладах вищої освіти зі специфічними умовами навчання. Вирішення зазначених питань сприятиме ефективному виконанню службових обов'язків працівниками підрозділів кримінальної поліції Національної поліції України.

Список бібліографічних посилань

1. Про Національну поліцію: Закон України від 2 липня 2015 року № 580-VIII. Дата оновлення: 04.05.2024. *Відомості Верховної Ради України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/580-19#Text> (дата звернення – 09.05.2024).
2. Про вищу освіту: Закон України від 1 липня 2014 року № 1556-VII. Дата оновлення: 24.03.2024. *Відомості Верховної Ради України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18#Text> (дата звернення – 09.05.2024).
3. Про оперативно-розшукову діяльність: Закон України від 18 лютого 1992 року № 2135-XII. Дата оновлення: 31.03.2023. *Відомості Верховної Ради України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2135-12#Text> (дата звернення – 09.05.2024).
4. Про державну таємницю: Закон України від 21 січня 1994 року № 3855-XII. Дата оновлення: 01.01.2024. *Відомості Верховної Ради України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3855-12#Text> (дата звернення – 09.05.2024).
5. Стандарт вищої освіти за спеціальністю 262 «Правоохоронна діяльність» для першого (бакалаврського) рівня вищої освіти: затв. наказом Міністерства освіти і науки України від 30.04.2020 р. № 578. URL: https://mon.gov.ua/storage/app/media/vishcha-osvita/2022/Standarty_Vyshchoyi.Osvity/Zatverdzeni.Standarty/01/31/262-Pravookhor.diyaln-bak.31.01.22.pdf (дата звернення – 09.05.2024).
6. Про професійну (професійно-технічну) освіту: Закон України» 10 лютого 1998 року № 103/98-ВР. Дата оновлення: 06.05.2023. *Відомості Верховної Ради України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/103/98-вр#Text> (дата звернення – 09.05.2024).
7. Положення про організацію первинної професійної підготовки поліцейських, яких вперше прийнято на службу в поліції: затв. наказом МВС України від 16.02.2016 № 105. Дата оновлення 01.11.2022. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0576-16#Text> (дата звернення – 09.05.2024).
8. Державний освітній стандарт з професії «Поліцейський (за спеціалізаціями)»: затв. наказом Міністерства освіти та науки України від 08.03.2024 № 299. URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/pto/standarty/2024/03/08/Nakaz.MON-299.vid.08.03.2024-Politseyskyuz-spetsializatsiyamu.pdf> (дата звернення – 10.05.2024).

Отримано 10.05.2024

